

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain 3 §:n ja liitteen muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain 3 §:n ja liitteen muuttamisesta (HE 55/2011 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Tanja Nurmi, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Sirpa Sarlio-Lähteenkorva, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Anna Lemström, maa- ja metsätalousministeriö
- rikostorjuntapäällikkö Jarmo Orola ja tulliyli-tarkastaja Nina Kurki, Tullihallitus
- suunnittelija Erica Mäkipää, Terveystieteiden tutkimuskeskus ry
- toimitusjohtaja Heikki Juutinen, Elintarvike-teollisuusliitto ry.

Lisäksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos on antanut kirjallisen lausunnon.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien verojen korotusesitys on tehty valtion tulojen kartuttamiseksi eikä sille ole asetettu terveydellisiä tavoitteita. Valmisteverojen korotusten vaikutuksia tuotteiden hintoihin on vaikea arvioida muun muassa sen vuoksi, että tuotteiden kilohinnat vaihtelevat huomattavasti. Makeisten hinnat voivat nousta 1—15 prosenttia ja virvoitusjuomien hintojen arvioidaan nousevan noin 0,5—5 prosenttia. Annoskohtaisten hinnannousujen on

arvioitu jäävän joissakin tapauksissa niin vähäiseksi, ettei niillä ole vaikutusta kulutukseen. Esityksessä kuitenkin todetaan, että näiden valmisteverojen korotuksella voidaan arvioida olevan positiivisia vaikutuksia terveyteen tuotteiden vähenevän kulutuksen kautta. Mainitun kaltaisten ristiriitojen välttämiseksi tällainen lainsäädäntö tulee valmistella laajapohjaisesti.

Nykyisen makeisveron lyhyen voimassaoloajan vuoksi ei sen vaikutuksista ole vielä saatu riittävästi tietoa. Verotuksen kohteeksi ehdotetut elintarvikeryhmät sisältävät pääasiassa run-

saasti sokeria tai rasvaa ja korkeintaan niukasti muita ravintoaineita. Esityksessä tarkoitettujen tuotteiden kulutus on lisääntynyt viime vuosikymmenellä merkittävästi ja niiden reaalihintana on laskenut. Kulutuksen kasvun terveysvaikutukset näkyvät erityisesti lasten ja nuorten lihomisen yleistymisenä ja hammasterveyden heikentymisenä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että tähän kehitykseen pyritään vaikuttamaan myös verotuksen keinoin ja että tällaisen lainsäädännön valmistelussa otetaan nykyistä paremmin huomioon vaikutukset kansalaisten terveyteen. Valmisteverotuksen nyt tehtävien muutosten vaikutuksia tuotteiden kulutukseen tulee seurata terveyden edistämisen ja terveyserojen vähentämisen kannalta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä ja myönteisenä hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta selvittää makeis- ja jäätelöveron korvaaminen sokeriverolla siten, että vero voisi astua voimaan vuoden 2013 alusta. Aikataulutavoite on kunnianhimoinen, ja selvityksen tekeminen tulisi aloittaa pikaisesti.

Lisäksi on valiokunnan käsityksen mukaan aiheellista laajemmin selvittää mahdollisuuksia

tukea terveellisten ravitsemusvaihtoehtojen valitsemista. Nykyisiin tullitariffinimikkeisiin perustuva valmisteverotus ei ole terveyden edistämisen kannalta paras mahdollinen. Terveystavoitteiden mukaisia kehittämiskohteita ovat muun muassa luonnon kivennäisvesien jättäminen verotuksen ulkopuolelle, niin kutsuttujen energijuomien nykyistä korkeampi verottaminen samoin kuin henkilöstöruokailun tuen suunnittaminen terveyttä edistäviin vaihtoehtoihin. Valiokunta katsoo, että selvitystyössä tulee hyödyntää sekä elintarviketietojen antamisesta kulluttajille vuonna 2016 voimaan tulevan EU-asetuksen että Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän elintarvikkeiden koostumustietopankin antamia mahdollisuuksia.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Sanni Grahn-Laasonen /kok
Arja Juvonen /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Lasse Männistö /kok
Hanna Mäntylä /ps
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.